

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum malum co[n]uenienter diuidatur in culpam & pœnam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

a peccato. sicut si aliquis incidens lignum in sylva p...

Ad xv. dicendum, quod sicut per accidens quod est ex parte...

Ad xvi. dicendum, quod non semper id quod est per accidens...

Ad xvii. dicendum, quod corruptio dicitur mutatio naturalis...

Ad xix. dicendum, quod causa mali per accidens non est bonum...

ARTICULVS IIII. Vtrum malum conuenienter diuidatur per penam...

QVARTO quaritur, vtrum malum conuenienter diuidatur per culpam...

¶ 2 Sed contra, Actus in quantum est inordinatus, est malus...

¶ 3 Præter. Perfectio secunda quæ est operatio, est melior quam prima...

¶ 4 Præter. Omnis passio anxietatē inducēs, videtur...

penam habere: sed multa peccata sunt cum passio...

¶ 5 Præter. Si peccatum per concomitantiam est peccatum...

¶ 6 Præter. Sicut dicit Aug. in lib. de Natura boni...

¶ 7 Præter. Contingit aliquæ gratiam non habentem peccare...

¶ 8 Præter. Ipse actus peccati, sicut hoc qd est adus...

¶ 9 Præter. Illud quod sicut seipsum est bonum, non debet poni...

¶ 10 Præter. Aliquod malum est, quod nec est culpa, scilicet...

¶ 11 Præter. De ratione penæ est, qd sit contra voluntatem...

¶ 12 Præter. Quoties dicitur vnum oppositum, quoties dicitur...

¶ 13 Præter. Secundum Philo. in 2. Eth. malum est tripliciter...

De iudic...

Lib. 3. c. 6. a medio...

Homil. 11. in Ezech. a medio...

Lib. 1. c. 12. in 6. tom. 1.

Lib. 1. cap. 8. tom. 5.

is, & ideo malum rationalis creatura speciali quadam diuisione diuiditur per culpam & poenam. hec .n. diuifio non est mali nisi fm q in rationali natura inuenitur, vt patet ex auctoritate Augustini inducta, ex qua etiã huiusmodi ratio accipi potest, quia scilicet de ratione culpæ est quod sit secundum voluntatem: de ratione aut poenæ est quod sit contra voluntatem. Voluntas autem in sola natura intellectuali inuenitur. horum autem duorum distinctio sic potest accipi. Cum .n. malum opponatur bono, necesse est q fm diuisionem boni diuidatur malum: bonum autem quandam pfectionem designat. Perfectio autem est duplex. scilicet prima, quæ est forma vel habitus, & secunda, quæ est operatio. Ad perfectionem autem primam, cuius vfus est operatio, potest reduci omne illud quo vtimur operando. Vnde & e contrario duplex malum inuenitur. Vnum quidẽ in ipso agente, fm q priuatur vel forma vel habitus, vel quocumq; quod necessarium sit ad operandum, sicut cecitas, vel curuitas tibie quoddam malũ est. Aliud vero malum est in ipso actu deficiente, sicut si dicamus claudicationem esse aliquid malum. Si autem in alijs contingit hec duo repetiri, ita & in natura intellectuali, quæ p voluntatem operatur, in qua manifestum est q inordinata actio voluntatis habet rationem culpæ: ex hoc .n. aliquis vituperatur & culpabilis redditur, q inordinata actionem voluntarie operatur. Est aut in creatura intellectuali inuenire malum fm priuationem forme, aut habitus, aut cuiuscumq; alterius, quod posse esse necessarium ad bene operandum, siue p tinear ad animam, siue ad corpus, siue ad res exteriores. & tale malum fm fidei Catholicæ iniam, necesse est q poena dicatur. Sunt .n. tria de ratione poenæ. Quorum vnum est, q habeat respectum ad culpam: dicit enim proprie aliquis puniri, quando patitur malum pro aliquo quod commisit. Habet autem hoc traditio fidei, quod nullum nocuum creatura rationalis potuisset incurere, neque quantum ad animam, neque quantum ad corpus, neque quantum ad aliqua exteriora: nisi peccato præcedente, vel in persona, vel saltem in natura. & sic sequitur q omnis talis boni priuatio, quo uti quis potest ad bene operandum in hominibus, poena dicatur, & pari rone in angelis. & sic omne malum rationalis creatura, vel sub culpa, vel sub poena continetur. Secundum vero quod pertinet ad rationem poenæ, est q voluntati repugnet. Voluntas enim vniuscuiusq; inclinationem habet in proprium bonum: vnde priuati proprio bono, voluntati repugnat. Sciendum tamẽ est, q poena tripliciter repugnat voluntati. Qm̃q; quod voluntati actuali, sicut cum quis se sciente sustinet aliquam poenam. Quandoq; vero est contra voluntatem tm̃ habitualement, sicut cum alicui ignoranti subtrahitur aliqd bonũ, de quo doleret si sciret. Quandoque vero solum contra naturalem inclinationem voluntatis, sicut cũ quis priuatur habitu virtutis, qui virtutẽ hñe non vult, sed tamen naturalis inclinatio voluntatis est bonũ virtutis. Tertium vero esse videtur de ratione poenæ, ut in quadam passione consistat. Ea .n. quæ contra voluntatem eueniunt, nõ sunt a principio intrinseco, quod est volũtas, sed a principio extrinseco, cui effectus passio dicitur. Sic ergo tripliciter poena & culpa differunt. Primo quidem, quia culpa est malum ipsius actionis, poena autem est malum agentis: sed hæc duo mala aliter ordinantur in naturalibus & voluntariis. Nam

A in naturalibus ex malo agẽtis sequitur malũ actionis, sicut ex tibia curua sequitur claudicatio. In voluntarijs autẽ eõuerso, ex malo actionis, quod est culpa, sequitur malum agentis qd est poena, diuina prouidentia culpã per poenã ordinante. Secundo modo differt poena a culpa p hoc, quod est fm voluntatem, & contra voluntatem esse, vt patet per auctoritatẽ Aug. supra inductam. Tertio vero per hoc q culpa est in agendo, poena vero in patiendo, vt patet per Aug. in 1. de lib. arb. vbi culpam nominat malum, quod agimus, poenam vero malum quod patimur.

AD PRIMVM ergo dicendum, q cum de rone culpæ sit q sit voluntaria, de rone autem poenæ, quod sit contra voluntatem vt dictum est, impossibile est q idem fm idem sit poena & culpa: quia idem secundum idem non potest esse voluntarium & contra voluntatem: sed secundum diuersa nihil prohibet. Et .n. quod volumus, potest esse aliquid coniunctũ, quod naturaliter voluntati repugnet, & querendo quod volumus, incurrimus in id quod nollemus. & hoc in peccantibus accidit. Dum enim inordinate afficiuntur ad aliquod bonum creatum, incurunt separationem a bono increato, & alia hmoi quæ non vellent. & sic idem secundum diuersa potest esse & culpa & poena: sed non secundum idem.

AD SECVNDVM dicendum, quod ipse actus non est volitus in quantum est inordinatus: sed secundũ aliquid aliud, quod dum voluntas querit, in prædictam inordinationem incurrit quam non vellet. & sic ex eo quod est volitum, habet rationem culpæ: ex eo vero quod inordinationem inuite quis quodammodo patitur, immiscetur ratio poenæ.

AD TERTIVM dicendum, quod ipsa inordinata actio secundum quod a voluntate procedit rationem culpæ habet: secundum vero quod eligens ex hac incurrit impedimentum debitæ operationis, hoc pertinet ad rationem poenæ. vnde idem potest esse poena, & culpa: sed non secundum idem.

AD QVARTVM dicendum, q hmoi et anxietates passionum consequuntur in peccate, pter voluntatẽ ipsius. Eligit etenim iracundus sic insurgere in punitionem alterius, vt ipse ex hoc nullam anxietatem, vel laborem pateretur. Vnde cum in ista incurrit pter suã voluntatem, hoc ad rationẽ poenæ pertinet.

AD QVINTVM dicendum, q magis denominat aliqd ab eo a quo depẽdet, q ab eo qd dependet ab ipso. Põnã autẽ habet poenã concomitantẽ dupliciter. vno quidem modo sicut a qua quodammodo dependet: sicut cũ aliquis pp culpam præcedentẽ a gratia deseruit, ex hoc sequitur ipsum peccare. Vnde ipsum peccatum dicitur poena ratione desertionis gratiæ, a qua quodammodo dependet. & sic primum peccatum non potest dici poena: sed peccata sequentia. Alio vero modo peccatũ habet poenam concomitantẽ, quæ cõsequitur ex ipso, sicut est separatio a Deo, vel priuatio gratiæ, vel inordinatio agẽtis, vel anxietas passionis seu laboris. Et a poena sic concomitante, non ita proprie peccatum dicitur poena: quãuis etiã & sic possit dici poena causaliter, sicut Aug. dicit, q inordinatus animus sibi ipsi est poena.

AD SEXTVM dicendum, q malũ in cõi acceptum est corruptio naturalis modi speciei, & ordinis in communi: malum vero poenæ, in ipso agente: malũ vero culpæ in quantum huiusmodi, in ipsa actione.

AD SEPTIMVM dicendum q in eo q nõ hñt gratiã, culpa priuat aptitudinẽ ad gratiã, nõ totaliter tollẽdo, sed diminuendo ipsam. Hæc aut priuatio nõ est malum

In arg. 7.

Li. 1. in principio tom. 1.

In corp. art. & arg. 7.

in corp. art.

in corp. art.

in corp. art.

in corp. art.

Li. 1. confes. c. 12. in fine tom. 1.

malis culpe formaliter sed effectus eius q est pena. F
Malum autem culpe formaliter est privatio mo-
di, speciei & ordinis in ipso actu voluntaris.

Ad octavum dicendum, q corruptio boni i actione
ne i quatuor hmodi, no e pena agens p se loquedo sed
cet pena actionis, si actioni puniri copeteret: sed ex
hac corruptione, vel privatione actionis, coseq ali
qua corruptio vel privatio i agere, q hert rone pene.

Ad nonum dicendum, q poena fm q comparatur
ad subiectum, est malum, inquantum privat illud ali-
quo modo: sed secundum quod comparatur ad
agens qui infert poenam, sic interdum habet ratio-
nem boni, quando puniens propter iustitia punit.

In corp. art.

Ad x. dicendum, q ista divisio, sicut dictu est, no est
mali cõiter accepti: sed mali fm q in ronal creatu-
ra invenitur, in qua non potest esse aliquod malum

In corp. art.

quod non sit culpa vel pena, vt dictum est. Intell. ge-
dum tamen est, q no omnis defectus habet ratio-
nem mali, sed defectus boni quod natum est haberi:
Vnde non est defectus homini qui non potest
volare, & per consequens nec culpa est, nec poena.

Ad xi. dicendum, quod incommoda vel damna
qua quis nesciens patitur, licet non sint contra vo-
luntatem actualem, sunt tamẽ contra voluntatem
naturalem, vel habituaalem, vt dictum est.

In corp. art.

Ad xii. dicendum, quod bonum utile ordina-
tur in delectabile & honestu, sicut in finem. & sic
duo sunt principalia bona, scilicet honestum & de-
lectabile, quibus opponuntur duo mala, culpa qui-
dem honesto, poena vero delectabili.

Ad xiii. dicendum, quod de singulis horum
trium bonorum, scilicet naturæ, gratiæ, & gloriæ,
est considerare formam & actum. secundum quam
differentiam culpa a poena distinguitur, vt dictu est.

In corp. art.

ARTICULVS V.
Vtrum plus habeat de ratione mali, an poena vel culpa.

QVINTO quaeritur, quid habeat plus de ratio-
ne mali, vtru poena vel culpa, & vtrq poena. Si-
cut. n. se habet meritum ad primum, ita se habet
culpa ad penam: sed primum est maius bonum q
meritum, ergo poena est magis malum quam culpa.

¶ 1 Præ. Illud est magis malum quod opponit ma-
gis bono: sed poena opponitur bono agentis, culpa
autem bono actionis. Cum ergo melius sit agens
quam actio, videtur quod peius sit poena quam cul-
pa. Sed dicendum quod culpa est magis malum
quam poena, inquantum separat a summo bono.

¶ 2 Præ. Illud est magis malum quod opponit ma-
gis bono: sed poena opponitur bono agentis, culpa
autem bono actionis. Cum ergo melius sit agens
quam actio, videtur quod peius sit poena quam cul-
pa. Sed dicendum quod culpa est magis malum
quam poena, inquantum separat a summo bono.

¶ 3 Sed cõtra, Nihil magis separat a summo bono,
quam ipsa separatio a summo bono: sed ipsa separa-
tio a summo bono est poena. ergo adhuc poena est
maius malum quam culpa.

¶ 4 Præ. Finis est magis bonum quam ordo ad fi-
nem: sed ipsa privatio finis est poena, qua dicitur ca-
rentia visionis diuinæ, malum autem culpe est per
privationem ordinis ad finem. ergo maius malum
est poena quam culpa.

¶ 5 Præ. Magis malũ est privari possibilitate ad actũ
q solo actu, sicut maius malũ est cecitas p qua priva-
tur potentia visiva, q tenebra per quam impeditur
ipsa visio: sed culpa opponitur ipsi merito, privatio
autem gratiæ per quam est possibilitas ad meredu
est poena. ergo poena est magis malum quam culpa.

Sed dicendum, quod culpa est magis malum quam
poena, quia etiam huius poenæ culpa est causa.

¶ 6 Sed cõtra, Licet in causis p se, cã sit porior effe-
ctu: tñ hoc non est necessarium in causis per acci-
dens. Cõtingit. n. causam per accidens esse minus bo-

num q effectum, sicut effusio sepulchri est causa
accidens inuentionis thesauri. & similiter contingit
causam per accidens esse minus malum q effectum
sicut impingere ad lapidẽ est minus malum q mo-
dere in manus hostis psequentis, qd per accidens
hoc sequit: sed poena est effectus culpe per accidens
non enim qui peccat, intendit incidere in poenam
non ergo sufficit ad hoc quod culpa sit magis ma-
lum quam poena, hoc quod culpa est causa poenæ

¶ 7 Præ. Si culpa habet rationem mali, quia est cau-
sa poenæ: ergo malitia culpe est propter malitiam
poenæ: sed propter quod vnumquodque est magis
magis, ergo poena erit magis malum quam culpa.

¶ 8 Præ. Quod dicitur de aliquo formaliter, vnde dicitur
uenit ei qd dicitur de aliquo causaliter, sicut veniunt
sanum animal q medicina. Si ergo malitia culpe
renditur fm hoc q est causa poenæ, sequitur q ma-
gis malũ sit poena q culpa: quia malum dicitur
causaliter de poena vero formaliter. Sed dicendum
quod malum dicitur etiam de culpa formaliter.

¶ 9 Sed cõtra. Formaliter dicitur aliquid malum, in-
tendit sibi privatio boni: sed maius bonu e qd
li p ipsam privatione q est poena. si ipse finis qd
uar per malu qd inest culpe, qd est ordo ad finem
ergo adhuc magis malum erit poena quam culpa.

¶ 10 Præ. Sicut dicit Dion. 4. c. de diu. nom. Nihil
respicies ad malu operat, & idẽ dicit q malum est
per voluntate. ergo quod magis est per voluntatem
magis est malũ: sed poena est magis per voluntatem
q culpa, quia de rone pene est vt sit voluntatem
dictum est. ergo magis malũ est poena quam culpa.

¶ 11 Præ. Sicut de ratione boni est, q sit appetitio
le, ita de ratione mali e, q sit fugibile. ergo qd est
gis fugibile, e magis malũ: culpa ar fugit p peccatũ
& sic poena magis fugit, q p qd vnumquodque
Iud magis. ergo poena est magis malũ quam culpa.

¶ 12 Præ. Sequens privatio plus nocet q primum: sed per
sequens vulnus plus nocet q primum: sed per
sequit ad culpam. ergo plus nocet q culpa, ergo
est magis malũ, quia malum dicitur inquantum
nocet: secundum Aug. in Enchi.

¶ 13 Præ. Poena destruit subiectu, quia mors est po-
na qdam, culpa aut non: sed solum comaculat. ergo
plus nocet poena quam culpa. ergo est magis malũ.

¶ 14 Præ. Illud quod pelligit a viro iusto, primum
esse minus malum: sed Loth cũ esset iustus ppeccatũ
git culpam poenæ, offeres. s. filias suas libidini. Sed
mitatum, quod erat culpa, ne pateretur inuerti
domo sua, dum hostib. suis violentia inferretur
quod est poena. ergo poena est magis malũ q culpa.

¶ 15 Præ. Deus pro peccato i tali inferri poenam
na, quia ut dicit Greg. Aeternum est quod creatur
tpale quod delectat: sed malum aeternu est poena
malum tpale, sicut & bonum aeternu melius est
porali. ergo poena est magis malum quam culpa.

¶ 16 Præ. Scdm Phil. in 2. Topic. malu est in partem
q bonu. sed poena est in plurib. q culpa, quia malum
niunt sine culpa: ois aut culpa hert ad minus po-
annexam. ergo poena est magis malũ quam culpa.

¶ 17 Præ. Sicut in bonis finis est melior h. s. qd
ad finem, ita in malis est peior: sed poena est finis
pa ergo poena est magis malum quam culpa.

¶ 18 Præ. A qualibet culpa potest homo libera-
vnde reprehenditur Caym qui dixit Gen. 4. Malum
est iniquitas mea, quam ut ueniam merear: sed
qua poena est a qua non potest homo liberari
na inferni. ergo poena est magis malũ quam culpa.

¶ 19 Præ.